وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی

زانکۆی سەلاحەدین – هەولێر

کۆلێژی ئاداب - بەشی جوگرافیا

بابەت: بنەماکانی سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان

چەمکی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

نظم المعلومات الجغرافية

Geographical Information Systems

تەوەرەکانی بابەت

تەوەری یەکەم : ووشەکانی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

تەوەری دووەم : پێناسەی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

تەوەری سێیەم : فاکتەرەکانی سەرهەڵدانی سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان

تەوەری چوارەم : مێژووی سەرهەڵدانی سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان

تەوەری یەکەم : ووشەکانی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان لە سێ (٣) وشەی جیاواز پێکدێ:

١- سیستەم / نظم / System : کە بریتیە لە پێکهاتە تەکنەلۆجیایی بژمێرەکان (حاسبە) و بەرنامە ئەلیکترۆنیەکانی تایبەت بەو سیستەمە .

٢- زانیاری / معلومات / Information : بریتیە لەو داتاو زانیاریانەی کە ئەو سیستەمانەی لێ پێکهاتووە، لەرووی بەکارهێنان و ئیدارەدان و ڕێکخستنیان.

٣- جوگرافیا / Geographic یان Geographical : بریتیە لە ڕەگەزی شوێنیی ئەو سیستەمانە کە خۆی لە زەوی و ئەو جیهانە راستەقینە دەنوێنێ کە ئەو سیستەمانەی لێ پێکهاتووە.

تەوەری یەکەم : ووشەکانی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

شایەنی باسە چەمکی GIS مانایەکی تر هەڵدەگری کە ئەویش بریتیە لە :

Geographical Information Sciences واتە زانستی زانیاریە جوگرافیەکان – علم المعلومات الجغرافية .

کە بریتیە لەو زانستەی گرنگی بە فەلسەفەی کاری سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان دەدا لە رێگەی بەرەو پێشبردن و دیاری کردن و هەڵسەنگاندن و دۆزینەوەی کاری نوێ و باشترکردنی ئەو سیستەمە .

تەوەری دووەم : پێناسەی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

دەستنیشانکردنی پێناسەیەکی گشتگیر بۆ GIS کارێکی ئاسان نیە ، چونکە ژمارەی ئەو کەسانەی کە ئەو تەکنەلۆجیایە بەکاردەینن ئێجگار زۆرە ، سەرەڕای هەمەجۆری پسپۆڕیەکانی ئەو کەسانە، وەك جوگرافیاو ئەندازیاریو ژینگەو چالاکیە ئابووریەکانو چەندانی تر ، کە هەر یەکەو لە روانگەی تەسکی پسپۆڕیەکەی خۆی سەیری ئەو بابەتە دەکا، ئەمەو بەشداریکردنی ئەو سیستەمانە لە چارەسەرکردنی گرفتەکانی کۆمەڵگە.

بەشێویەکی گشتی دەتوانین بڵێین کە سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان : بریتیە لە چەند رێگەو ئامرازێك بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ داتاو زانیاریەکان لە رێگەی:

- کۆکردنەوەی لە سەرچاوەی هەمەجۆر
- هەڵگرتنو تاقتکردنی (خزن) بەشێوەیەکی ژمارەیی
- بەرێوەبردن و دەستکاری کردنو گۆڕینی بۆ شێوازی جیاواز
- شیکردنەوەی
- گەڕاندنەوەی بەشێوەی جۆراوجۆر

تەوەری سێیەم : فاکتەرەکانی سەرهەڵدانی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

١- گەشەسەندن و پێشکەوتنی بواری تەکنەلۆجی دروستکردنی ئامێری بژمێر (حاسبە) .

٢- زیاد بوون و کەڵەکەبوونی داتاو زانیاریەکان لەسەر شوێنە جیاجیاکانی گۆی زەوی کە پێویستی بە سیستەمی پێشکەوتوو هەبوو بەمەبەستی مامەڵەکردن و شیکردنەوەو چارەسەرکردنیان، کە لەلایەن مرۆڤەوە کارێکی زۆر قورس بوو.

٣- زۆری داتاو زانیاریەکانی تایبەت بە شوێنەکانی گۆی زەوی پێویستی بەوە بوو کە ئامێری پێشکەوتوو دروستبکرێ بەمەبەستی هەڵگرتنیان (خزن)و دووبارە رێکخستنیان.

تەوەری چوارەم : مێژووی سەرهەڵدانی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

مێژووی دروستبوون و سەرهەڵدانی GIS بۆ ساڵانی شەستەکانی سەدەی بیستەم دەگەڕێتەوە، چونکە لەو کاتانە بوو کە ئامێری کۆمپیوتەری هاوچەرخ داهێنراو، بەو هۆیەوە توێژەرو دەزگا زانستیەکان هەوڵیاندا زانیاریە شوێنییو ناشوێنییەکان لەسەر شاشەی کۆمپیوتەر بنوێنن و دواتر داهێنانی بەرنامەی پێشکەوتوو بۆ شیکردنەوەی داتاکانو بەستنەوەیان بە شوێنە جوگرافیەکانیان.

لە شەستەکانی سەدەی رابردوو دوو گەورەکۆمپانیای بواری کۆمپیوتەر لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا هەوڵی دروستکردنی GIS یاندا یەکیان بە ناوی (ئەنتەرگراف) و ئەووەکەی تریش بەناوی (ئیسری – ESRI) کە لە کورتکراوەی Environmental Systems Research Institute پێکهاتووە .

تەوەری چوارەم : مێژووی سەرهەڵدانی (سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان)

لەسەرەتادا ئەو سیستەمە وەك سەرجەم سیستەمە کۆمپیوتەریەکانی دیکە لە ئامێری قەبارە گەورەو گرانبەها کاری دەکرد، کە تایبەت بوو بە دامودەزگا حکومی و کۆمپانیا گەورەکان، پاشان بە تێپەڕبوونی کات و پێشکەوتنی زانستی کۆمپیوتەرو دروستکردنی کۆمپیوتەری بچووك و خێراو هەمەجۆرو تایبە تمەندو هەرزان لە نرخ ، کە رۆژ لە دوای رۆژ پەرەی سەندو بووە هۆی ئەوەی کە بەکارهێنانی ئامێرەکانی کۆمپیوتەر بپەرێتەوە بۆ ئاستی تاك . ئەمەش بووە هۆی ئەوەی کە رۆژ لە دوای رۆژ بەکارهێنەری GIS زیاتر بێ و ببێتە هۆی ئەوەی داواکاریەکی زۆر لەسەر بەرنامەکانی زیاد بێ و رۆژ لە دوای رۆژ بەرنامەی هەمەجۆرو تایبە تمەند بە کاری دیاری کراو دروستبکرێ .

THANKS